

Таямніцы Мірскага двара

Археалагі даследавалі падмурак раней невядомага дома, што стаяў ля сцен знакамітага Мірскага замка

Пра тое, што ў мястэчку Мір быў калісьці палац, навукоўцы ведалі й раней. “У архівах нават захавалася адна фатаграфія, якая дае ўяўленне пра выгляд таго будынка, — гаворыць Ірына Ганецкая, кіраўніца экспедыцыі, старэйшая навуковая супрацоўніца Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. — Належаў гэты дом княжаму роду Святаполк-Мірскіх”.

Удакладнім: род Мірскіх, небуйных землеўладальнікаў з Браслаўскага павета, быў вядомы ў Вялікім Княстве Літоўскім з XVI стагоддзя. У 1891 годзе военачальнік Расійскай імперыі князь Мікалай Святаполк-Мірскі набыў маёнтак у мястэчку Мір. Да таго часу ад калісьці магутнай радзівілаўскай рэзідэнцыі XVI

стагоддзя засталіся адны руіны, якія былі цалкам непрыдатныя для пражывання. Тады й вырашылі новыя ўладальнікі пабудаваць непадалёк ад Мірскага замка двухпавярховы каменны палац, а паміж сядзібным домам і замкам выкапаць вялікі вадаём: каб тым самым упрыгожыць агульны выгляд маёнтку. Але для таго трэба было знішчыць тамтэйшы вялікі сад. Мясцовыя жыхары, кажучь, адмовіліся секчы квітнеючыя дрэвы: грэх... Таму Мікалай Святаполк-Мірскі сам узяўся за сякеру. З таго часу ў Міры жыве паданне, быццам менавіта за такую грэшную справу неўзабаве занадта заўзяты князь і быў пакараны: спачатку ў выкапанай сажалцы патанула яго 12-гадовая дачка, а потым і князя знайшлі памерлым на беразе. Пад час Першай сусветнай вайны й палац быў разбураны. Мясцовыя жыхары расказваюць, што падпалілі яго ў траўні 1917 года захмялелыя салдаты запаснога батальёна, якія былі раскватараваны ў мястэчку Мір. Выявіўшы вінны склеп у палацы, яны панапіваліся, затым учынілі пагром, у выніку чаго й пачаўся пажар. З часам мясцовыя жыхары расцягнулі рэшткі шляхецкага начыння, цэглу і ўсё, што можна было выкарыстаць у гаспадарцы. Так ад “дваранскага гнязда”, якое праіснавала крыху больш за 20 гадоў, засталіся адны руіны, якія з часам зараслі травой.

“Задумала даследаваць прылеглую да палацавага комплексу тэрыторыю кіраўніцтва музея Замкавы комплекс “Мір”, — гаворыць Ірына Ганецкая. — Паводле праграмы, распрацаванай яго супрацоўнікамі, летам 2016-га мы з групай студэнтаў пачалі раскопкі. Галоўнай задачай было: пачысціць усё, што засталася ад палаца Святаполк-Мірскіх, каб у будучыні зрабіць тое вельмі прыгожае месца часткай замкавага комплексу”. Здымаючы па сантыметры зямлю, археалагі хутка знайшлі стары

падмурак. І зрабілі адкрыццё: аказваецца, свой палац князь Святаполк-Мірскі будаваў зусім не на пустым месцы, а на больш старажытным падмурку. “Калі мы трохі зачысцілі адведзеную нам тэрыторыю, то выявілі фрагменты кафлі, чарапіцы, сталавай керамікі,

а таксама “цэглу-пальчатку”, датаваную канцом XVI — пачаткам XVII стагоддзя, — прадаўжае Ірына Уладзіміраўна. — Прычым што цікава: выкарыстаныя будматэрыялы мелі поўныя аналогіі з матэрыяламі, якія ішлі на будаўніцтва Мірскага замка. Зрабілі выснову: Святаполк-Мірскі ўзводзіў свой палац не на пустцы, а на падмурку больш старажытнага дома, пра які мы нічога не ведалі”.

Аналізуючы знаходкі, раскапаныя канструкцыі, археолагі змаглі цалкам аднавіць планіровачную структуру “першадома” і нават прыблізна вызначыць некалькі фаз яго будаўніцтва і рамонту. “Дом-“прывід”, як мы яго назвалі, стаяў у вельмі прыгожым месцы на высокай гары, а ўнізе ад яго быў велізарны яблыневы сад. Будынак быў белага колеру, дастаткова вялікім па памерах: 36 метраў у даўжыню і 6 — у шырыню. Адным бокам дом быў разгорнуты прама на Мірскі замак. Фасады дома-“прывіду” былі ўпрыгожаны пілястрамі, дах — з керамічнай чарапіцы. Недзе гадоў праз 40-60 пасля ўзвядзення ў доме здарыўся пажар, пасля чаго ўсе печы замянілі новымі. У канцы XVII стагоддзя гаспадары, пэўна, вырашылі павялічыць плошчу дома і “нарасцілі” яшчэ 6 метраў у шырыню, — дзеліцца вынікамі раскопак, іх аналізу Ірына. — Галоўнае ж пытанне, “хто жыў у гэтым доме?”, пакуль застаецца без адказу. І археалогія наўрад ці нам тут дапаможа. Магу сказаць: гэта была не шляхта. Пэўна, то былі асобы яшчэ больш высокага сацыяльнага статусу. Ясна, што жылі там людзі тых князёў і графаў, якія ў розны час валодалі Мірскім замкам: Радзівілаў, Гогенлоэ, Берленбургаў, Вітгенштэйнаў. А хто канкрэтна? Магчыма, пра тое з часам даведаюцца гісторыкі, архівісты. Трэба пачакаць”.

Вядома ж, мы пачакаем. Канчатковыя вынікі археалагічнага сезона 2016 года ў Міры пакуль не падведзены. Знойдзеныя матэрыялы апрацоўваюцца навукоўцамі. Магчыма, раскапаныя парэшткі дома-“прывіду” дапамогуць прыадкрыць яшчэ адну старонку з жыцця насельнікаў Мірскага замка, якая амаль 500 гадоў была прыхаваная.